

Gårdene i Hårlev Sogn og deres historie 1800-2018. Hårlev, Lille Linde, Ammerup, Lystrup og Lille Tårnby.

Kolofon

Gårdene i Hårlev Sogn og deres historie 1800-2018.
Hårlev, Lille Linde, Ammerup, Lystrup og Lille Tårnby.

Af Inger Olsen, Jens Iversen og Bodil Graversen

Forsidebillede: Ammerup, Hans Krogsgaard, 2001

Udgivet af:
Støtteforeningen for Vallø Lokalhistoriske Arkiv

© 2019
1. udgave, 1. oplag

ISBN 978-87-970279-1-2

Layout: Inger Olsen

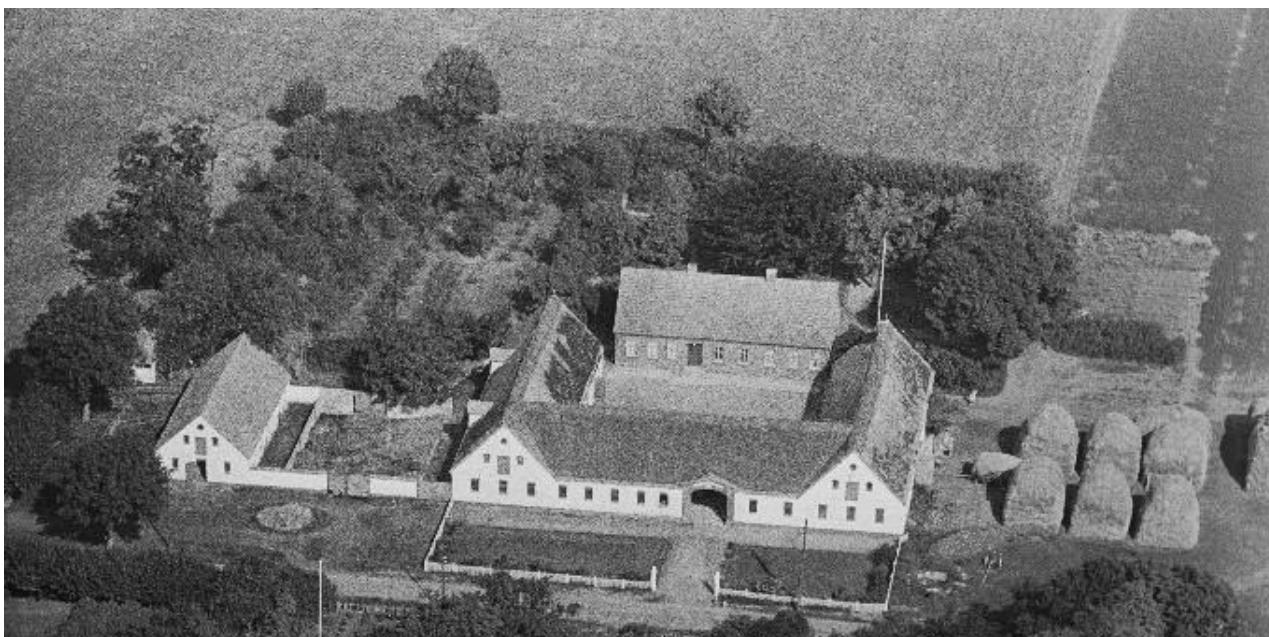
Tryk: Sangill Grafisk

Udgivelsen er blevet til efter støtte fra:

VELUXFONDEN's støtte er ydet under fondens fundatsbestemmelse, der giver mulighed for at støtte aktive ældre. Kvalitative og redaktionelle vurderinger i forbindelse med udgivelsen er varetaget af forlaget og forfatteren

Byens Banko, Hårlev.

**Matrikel nr. 16a,
Høvdinggård,
Hovedgaden 82, Hårlev**

Høvdinggård 1949. Kilde: Det Kongelige Bibliotek, Danmark set fra luften. Fotograf: Sylvest Jensen Luftfoto.

Høvdinggård 1989. Kilde: Det Kongelige Bibliotek, Danmark set fra luften. Fotograf: Sylvest Jensen Luftfoto.

I november 1949 brændte Høvdinggårdens udlænger, da der sprang en gnist fra en brand i Hårlev Nymølle. Det gav efterdønninger, kunne man læse i avisen, Østsjællands Folkeblad: *Det kan undre, ikke alene på egnen, men ud over det ganske land, at en stor stationsby som Hårlev er ude af stand til at føde det udkommanderede brandmateriel med vand.*

Politimester Vagn Bro, Køge udtaler: Man kan måske i nogen grad anke over

slangeudlægningen, men på den anden side, skulle vandet hentes i en branddam, der ligger 1.300 meter fra Møllen, og da man endeligt fik vand i slangerne, var Høvdinggården blevet antændt. Den ligger 1.000 meter fra Møllen.

Der havde dagen før været en større brandøvelse i Hårlev, men den ekstra instruktion, mandskabet ved denne lejlighed havde fået, kom kun i ringe grad til nytte, da man ikke kunne få vand på slangerne.

Personhistorie

-1804 Niels Larsen ca. 1745-september 1804, gift 1. gang med Marie Jeppesdatter død 1781. Gift 2. gang med Ane Kirstine Jensdatter ca. 1755-14.10.1821 datter af Jens Hansen og Karen Olsdatter, Platangården (Ha06).

1804-1836 Henrik Nielsen ca. 1773-10.05.1836 søn af ovennævnte Niels Larsen, gift 1801 med Ane Andreasdatter ca. 1775-05.07.1863 datter af gmd. Andreas Nielsen og Johanne Pedersdatter, Hyldegaard (Ha09).

1836-1841 Henrik Nielsens enke Ane Andreasdatter ca. 1775-05.07.1863 datter af gmd. Andreas Nielsen og Johanne Pedersdatter, Hyldegaard (Ha09).

1841-1886 Søren Larsen 17.03.1816-28.10.1886 søn af gmd. Lars Sørensen og Dorthe Hansdatter Ll. Tårnby (Lt04), gift 25.03.1836 med Dorthe Hansdatter 07.04.1808-23.08.1885 datter af gmd. Hans Jensen og Ane Nielsdatter, Uglemosegård (Ha15). Søren Larsen kom i pleje hos det barnløse par på Høvdinggaard. Hans forældre døde, da han var 15 år. Se historien under Langskiftegaard, Lille Tårnby (Lt04).

1886-1895 Lars Sørensen 04.01.1843-25.01.1895 Søn af ovennævnte Søren Larsen, ugift.

Jens Christensen

1895-1943 Jens Christensen 05.08.1861-16.06.1943 søn af gmd. Christen Pedersen og Ellen Marie Nielsen, Hellested, gift 29.04.1895 med Ane Kirstine Rasmussen 17.11.1868-09.04.1962 datter af gmd. Lars Rasmussen og Maren Jensen, Hellested.

1943-1958 Carl Christian Olsen 17.09.1889-14.01.1958 søn af gmd. Ole Olsen og Bodil Olsen, Thorslunde, gift 05.11.1917 med Elna Christine Christensen 13.04.1897-1977 datter af ovennævnte Jens Christensen.

1958-1963 Carl Christian Olsens enke Elna Christine Olsen 13.04.1897-1977 datter af

ovennævnte Jens Christensen og Ane Kirstine Rasmussen.

1963-1981 Villum Højer Christensen, Tåstrup født 02.02.1932-2003 gift med Sally født 1932 fra Vallensbæk.

1981-2005 Jørgen Bech Jensen 31.01.1954- søn af Svend Bech Jensen og Inger Jensen, Tommestrup, gift 24.11.1984 med Annie Søgård Hansen 05.09.1957-datter af Severin og Jytte Hansen, Linnet, Kragenæs. Ejendommen sælges på grund af Jørgen Bech Jensens sygdom.

2005 Ophører som landbrugsejendom. Entreprenør Jan Damstedt Jensen, Karise køber bygninger og ca. 10 ha jord. Naboen Jørgen-Henrik Larsen, Hårlevvej 19, Enderslev køber ca. 20 ha.

Gårdens historie

Der er ikke tinglyst navn på gården, men den har gennem generationer heddet Høvdinggård. Den sidste ejer Jørgen Bech Jensen satte en sten ved indkørslen med navnet Høvdingegård, derfor kaldes vejen Høvdingegården.

Høvdinggård var ved udflytningen på 38,7 ha.

Gården lå oprindeligt på Toftegårdsvej 5a, 5b, 5c og 6 inden udflytningen.

I 2018 er alle bygninger revet ned undtagen stuehuset. Det ses som en ældre bygning midt i et nyt villakvarter på vejen Høvdingegården, en sidegade til Hovedgaden.

Ser man på matrikelkort fra 1797 omfatter Høvdinggård også ejendommen mod vest, Hårlevvej 23. Ved matrikelkort tegnet i 1857 er der rettet så Hårlevvej 21 og 23 tilhører Enderslev sogn.

I 1861 indgik Niels Kristiansen, søn på Dambæk, Hårlevvej 12, Enderslev lejekontrakt med Bregentved om Enderslev matr.nr. 17c og 17d. Der skete jordfordeling mellem Høvdinggård og naboen Baunegård, Hårlevvej 19, Enderslev og udstykning af matr.nr. 17c og 17d Enderslev. Niels Kristiansen havde deltaget i krigen 1848-1850 ved jægerkorpsets 4. kompagni. Han var blevet såret med granatsplint 3 tommer over knæ.

I 1955 frasolgtes 3,3 ha til nabo Jens Evald Christensen, Hårlevvej 23, Enderslev.

Da Villum Højer Christensen i 1963 købte Høvdinggård var den på 28,6 ha, og i 1967 købte han Toftegård i Enderslev på 19,4 ha af Aage Toftegaard Olsen og drev nu 48 ha frem til salg af Toftegård, Enderslev i 1972.

I 1981 købte Jørgen Bech Jensen, Høvdinggård og Jørgen-Henrik Larsen, Hårlevvejen 19, Enderslev i fællesskab jorden til Hårlevvejen 23. De fordelte det, så det frasolgte areal kom tilbage til Høvdinggård.

Tingbogen viser i 1986: (16a) 28,6 ha og (16s) 3,3 ha. I alt 31,9 ha.

I 1981 købte genboen Verner Olsen, Brandskildegaarden (Ha11) Høvdinggårds engareal for at beholde jagten. I 1996 forpagtede Jørgen Bech Jensen Uglemosegård (Ha15), og svinestaldene lejedes for en 12-årig periode. I perioden 1996-2006 blev drevet 80,3 ha.

I 1896 året efter Jens Christensen købte Høvdinggården byggede han nyt stuehus. Udlængerne brændte 20.11.1949, da Hårlev Nymølle brændte. Det var stormvejr og en gnist (beklædningstræspån) sprang fra møllen og ind gennem et glughul til halmloftet og antændte halmen. Malkekvægsbesætningen blev flyttet til Toftbo, Hårlev Mark 1b (Ha07a), og var der indtil udlængerne var genopbygget.

I notat om branden på Vallø Lokalhistoriske Arkiv:

I 1949 skrives om ildebrand på en gård på 50-60 tdl. kaldet sognefogedgård. Det lykkedes at bringe alle dyr ud af den brændende gård, men alle maskiner og 30 læs utærsket sæd brændte. Vinden førte flammerne i en sådan retning, at gårdens stuehus og svinehus blev reddet.

Gnistregnen ramte endnu en gård, den ligeledes stråttækte Brandskildegaard, som ejedes af gårdejer Harald Juul-Olsen, her måtte man have al mandskab liggende på tagryggen, og den smule vand, man kunne skaffe, blev i spande rakt op til mændene, som hældte det ud over de steder på stråtaget, hvor gnisterne var begyndt at fænge. Det lykkedes på den måde, at redde gården.

Gården fik elektricitet i 1941 samtidig med Uglemosegården (Ha15).

I stuehuset blev køkken og badeværelse renoveret i 1985 og der kom nyt tag på stuehus i 1986.

Svinestalden i gule sten langs Hovedgaden blev bygget i 1972. Der byggedes sostald i 1974, smågrisestald og maskinhus i 1985. Ny farestald, løbeafdeling, gyllebeholder, korngrav og-siloer i 1990. Ny smågrisestald i 1996 og ny drægtighedsstald i 1997.

I 1989 ændredes opvarmningen af staldene fra oliefyr til naturgas. Det etableredes samtidig med at genboen, gartneriet Hovedgaden 67 og tomatgartneriet i Varpelev i fællesskab. Det var, da Naturgas kom til Hårlev.

I 2006-2007 blev alle bygninger nedrevet undtagen stuehuset, som i 2018 fremstår som parcelhus. Udstykning til parcelhuse begyndte i 2006.

Servitutter

I 1868 tog Grevskabet Bregentved reservation om oldtidsminder og oldtidsveje. SEAS (elektricitetselskab) tinglyste tilladelse til at anbringe master i 1954, og i 1976 til anbringelse af en 50 Kw luftledning over markjord.

I 1974 tinglystes deklaration angående ret for Hårlev Vandværk til at føre vandledning over ejendommen med adgang til eftersyn og vedligeholdelse.

I 1988 var det deklaration angående naturgasledning hvor HNG har påtaleret.

Gårdens drift

Chr. Olsen havde både heste, kvæg og svin. Han havde en frederiksborghingst, hvor folk kom langvejs fra med deres frederiksborghopper til bedækning.

Da Villum Højer Christensen købte gården i 1963, var der ingen dyr på den. Villum Højer Christensen startede med slagtesvin og byggede nye stalde. Besætningstørrelsen kom op på 60 årssøer med tilhørende slagtesvin. Svinebesætningen udsattes sidst i 1970'erne.

Jørgen Bech Jensen kunne straks efter køb i 1981 indsætte en SPF-svinebesætning. Besætningen var på 170 årssøer, hvor halvdelen af afkommet opfededes til slagting, og den anden halvdel solgtes som smågrise. Fra 1996 opfededes alle grise til slagting, dels på Høvdinggaard og dels i de

lejede stalde på Uglemosegård (Ha15). Midt i 1980'erne godkendtes besætningen et par år til salg af avlsdyr. Det skyldtes en akut mangel på avlsdyr i dansk svineproduktion, da Danske Slagterier medfinansierede udryddelse af svinesygdommen Aujeszky.

Efter ophør med salg af avlsdyr begyndte produktion af Antonius grise. En Antonius gris er en krydsningsgris, hvor moderen er krydsning mellem Dansk Landrace og Yorkshire og faderen er af racen Duroc. Grisen slagtes ca. 10 kg tungere end normale slagtesvin, og der er sikret en højere salgspris pr. kg. Svinebesætningen på Høvdinggaard kunne ikke udvides i 1990'erne, på grund af gårdens beliggenhed tæt på byen med lugtgener for naboerne.

Svineproduktionen ophører umiddelbart før salg af ejendommen i 2005

I Villum Højer Christensens ejertid dyrkedes markerne med hvede og byg. I en periode dyrkedes også rødkløver til frø. De første år ejedes en mejetærsker og halmpresser i fællesskab med broderen Kristian Højer Christensen i Varpelev.

I Jørgen Bech Jensens ejertid var afgrøderne: vårbyg, vinterbyg, vinterraps og hvede.

I 1990 var der 2 traktorer, 1 mejetærsker og almindelige markredskaber.

Folkehold

Folketællingerne fra 1880 til 1940 viste, at der har været 1 fodermester, 1-2 karle og 1-2 piger.

Christian Olsen havde ikke ansat karle men lejlighedsvis daglejere. Sønnerne Jens Åge og Laurits var medhjælpere. Der var ung pige ansat, mens Elnas mor levede.

Villum Højer Christensen havde en medhjælper ansat især til svinestalden.

Både Jørgen Bech og Anni Jensen havde landmandsuddannelsen. Fra 1983 havde de 2 medhjælpere. Det var elever, der var i gang med landmandsuddannelsen. Det fortsatte til 1996, derefter fortsattes med en erfaren mand som medhjælp frem til 2005, hvor søerne blev sat ud.

Folkeholdet har boet på ejendommen og været på fuld kost.

Gårdens ejeres indflydelse på lokalsamfundet

Søren Larsen, ejer 1841-1886, var en foregangsmand i Hårlev Sogn, idet han var den første sognerådsformand i Hårlev Sogn. I 1868 blev sogneforstanderskab ændret til sogneråd. Han var sognerådsformand i perioden 1868-1872. Han blev valgt til sognefoged i 1878 og var det frem til 1886. Sideløbende var han sammen med pastor Kühnel med til at starte Hårlev Brugsforening, og han blev den første kasserer fra 1. juni 1873.

2 ejere har været sognefoged i Hårlev Sogn. Fra 1878 til 1886 Søren Larsen og i perioden 1900-1943 Jens Christensen. Jens Christensen blev udnævnt til Dannebrogsmænd.

Jørgen Bech Jensen har i en længere årrække været bestyrelsesmedlem i Landbrugsforeningen for Stevns, Fakse mfl. Herreder også efter sammenslutningen til Østsjællands Landboforening. Han var formand for ungdomsudvalget, som også omfattede 4H arbejdet.

I begyndelsen af 1990'erne var han med til at etablere et læplantningslaug, der i samarbejde med Hededanmark stod for plantning af 50-60 km læhegn i det stevnske område. Efter ca. 4 år ophørte laugene, da læhegnet nu var veletableret og formålet opfyldt.

Jørgen Bech Jensen var med som landmand/lærer i Landbrugspillet. Det var et spil for 8.-9. klasses elever, hvor klasserne besøgte to landbrug, et med kvæg og et med svin. Derefter kom landmanden til skolen og er lærer/vejleder for en dag, hvor eleverne spillede landmænd. Jørgen Bech Jensen arbejdede sammen med en skole i Ballerup i 5-6 år.

Anni har været bestyrelsesmedlem i Hårlev Gymnastikforening, hvor hun var kasserer i perioden 1996-2008.

Småhistorier, der knytter sig til gården

Et dokument fra 1865 om grusgravning i Hårlev enge tilhørende Pilegård (Ha13), Uglemosegård (Ha15) og Høvdinggaard (Ha16) kan læses under Pilegård (Ha13).

Chr. Olsen huskes især for sine frederiksborgheste.

Villum Højer Christensens far havde en gård i Brøndby Strand ved København. Jorden blev eksproprieret til udvidelse af S-togbanen til Køge. Der var en del landmænd, der flyttede ud fra Københavnsområdet. To af Villums brødre etablerede sig i henholdsvis Varpelev og Herfølge og en tredje længere sydpå. Villum var meget jagtinteresseret.

Da Villum Højer Christensen flyttede fra Hårlev, blev han skovarbejder på Gisselfeld.

I 1990'erne var Hårlev kendt for, at der lå en svinebesætning ved hver vej ud af byen. Anni og Jørgen Bech Jensen ejede den ene.

I løbet af landmandsuddannelsen har både Anni og Jørgen arbejdet i udlandet. De har rejst med IAEA (International Agricultural Exchange Association). Jørgen var i udlandet et år, hvor han arbejdede dels i New Zealand og dels i Canada. Anni var 7 måneder i USA.

Transskriberet: Fæstebrev dateret 20.10.1841

Jeg Adam Wilhelm, greve af Molkte, til Grevskabet Bregentved, gør vitteligt: at have stedt og fest, ligesom jeg hermed steder og fester Søren Larsen, Lille Tårnby, den gård udflyttet fra Hårlev By, Hårlev Sogn, Præstø Amt under Allodialgodset Tryggevælde, som Henrik Nielsens enke, formedelst alder og sygelighed frivilligt har frasagt sig, hvilken gård Søren Larsen beholder på livstid og hans enke efter ham, så længe hun forbliver enke, i fæste, når han og hun opfylder og efterlever følgende af ham indgåede vilkår, hvortil han ved genpart af dette fæstebrev haver forpligtiget sig.

§ 1. Af gården og dens tilliggende jorder, som for sig selv er udskiftede, og indeholder et areal af - ikke oplyst- med uforandret hartkorn, ager og eng 8 tdr., 5 sk., 3 fk. og 1 6/7 album, samt at fæsterens person, familie og øvrige ejendele, svarer og betaler han alle kongelige skatter og offentlige afgifter af hvad navn nævnes kan, som nu ere eller fremefter vorde påbudne, intet i nogen måde undtagen, være sig i penge eller in natura, at ydes eller forrettes, tiende eller tiendeafgifter, samt alle vedkommende lovlige rettigheder; alt til rette tider og steder uden restance, og uden at erholde nogen godtgørelse i landsskatten efter forordningen af 15. april 1818 §5 eller anden

lignende godtgørelse i skatterne til underskrift af Gaardmand Søren Larsen, Haarløv.

§ 2. Udi landgilde skal fæsteren fra 1. november 1839 at regne, til hvert års marts, levere på det sted og den dag ejeren bestemmer, med anordnet opmål: hvede 2 tdr., byg 4 tdr. og havre 2 tdr., som ydes i overensstemmelse med Placaten af 22. februar 1779, eller og, om ejeren det forlanger, betale samme med penge efter årets Capiteltaxt for Sjællands Stift, i hvilket sidste fald fæsteren er pligtig til, forud hvert efterår når forlanges, at betale et af herskabet årlig bestemmende afdrag derpå, og resten når capiteltaxten er sat.

Og da ingen capiteltaxt sættes for hvede, betales med 1 rbd. sølv mere pr. tønne, end capiteltaxt bestemmer for rug.

Desuden betaler fæsteren fra samme tid, i anden terminer 1. maj og 1. november, hver gang med det halve, årlig i penge 6 rbd. i sølv, samt endvidere til sin tid, når ejeren måtte finde forgodt at fastsætte det, årlig 13 rbd. og 2 mark sølv.

Fremdeles leverer han årlig, fra 1. november 1839 at regne imellem Skt. Hans og Skt. Mortensdag, når og hvor påfordres, udi i småredselse: to gode fede unge uklippede lam, to gode unge gæs og to par gode unge høns, eller og, om ejeren forlanger, betaler samme med penge, efter den pris, ejeren derpå årlig efter landkøb sætter.

§ 3. For gården skal ejeren forrette al det hoveri, som ved den herved hæftede, om hoveriet til Tryggevælde Hovedgård sluttede forening af 14. marts 1792, er indgået og vedtaget at forrette af en fuld gård, under anordningsmæssig tiltale og ansvar, om han derude viser sig forsømmelig, og desformedelig ved avlingens drift, eller i andre dele, skade og ophold fra hans side måtte indtræffe.

For så vidt fæsteren imidlertid, efter hans ansøgning, fra 1. maj dette år at regne, er bevilget fritagelse for størstedelen af forestående natural hoveris forrettelse, imod betaling derfor i penge, da vil derom blive oprettet nærmere forlig i forening med ham, og hvilken påtale vil indeholde betingelserne for den ham tilståede hoverifrihed. For øvrigt skal fæsteren efter anordningerne være forbunden, at hjælpe med grøftegravning, kørsel og andet arbejde ved de udskiftninger og udflytninger, ejeren på grevskabets godser måtte foretage, ligesom han og bliver pligtig at forrette alt andet arbejde og kørsel, lige med godsets øvrige bønder, som til offentlig nytte i forskellige henseender, ved

lov og anordninger enten er eller herefter vorder befalet.

Så skal han og, i omgang med de flere dertil bestemte gårdbeboere på grevskabet, deltage i transport af det fornødne ildebrændsel til Hellested Hospital, samt årlig efter tilsigelse afgive 2 bud til klapjagten, alt uden godtgørelse.

§ 4. Gårdens bygninger, besætning og inventarium, samt sæde og foderkorn, som alt ved lovlig syn, på anordnet måde er bleven fæsteren overleveret uden nogen mangel, efter herved hæftende synstingsvidne, forbindes han til at vedligeholde i ligeså forsvarlig stand, som samme er modtaget, og ved dødsfald eller anden fratrædelse, under ansvar og erstatning af eller hans bo, at aflevere alt i ligeså god stand, tilstrækkelig til gårdens og hoveriets drift.

§ 5. Gårdens jorder skal fæsteren forsvarlig dyrke og drive, efter den indretning som dermed er gjort, eller efter den anvisning som ejeren herefter måtte finde forgodt at bestemme, hvorudi han ingen hindring må gøre, og må jordene efter gødningen ikke bruges efter hinanden til mere end 4 halme efter ordentlig omgang, hvoraf ikkun en må være havre, og den jord som årlig udligger til hvile, bør han beså med godt rødkløverfrø, ikke mindre end 16 pund i hvert tønne land, og således skal han årlig udi de til hvile efter bruger udlægger jorder, udså i det mindste 4 lispund rødkløverfrø, der er leveret til gården som et inventarium, det haver at tilsvare.

Af gårdens høavl, eller anden foder må ingen tid sælges noget fra stedet, men alt skal der fortæres, ikke heller må han så til halvt, eller give tjenestefolk sæd i strået til løn, under sædens konfiskation og anden straf efter anordningerne.

§ 6. Befinder underskov og gærdselshugst på gårdens lod, skal fæsteren derved have vedbørlig tilsyn, og intet deraf borttage, uden efter foregående udvisning og tilladelse, forøver han noget ulovligt herved, eller udi grevskabets skove, enten selv eller ved andre, skal han derfor stå til ansvar og bøde efter hoveriforordningen af 18. april 1781, og er fæsteren uberettiget til at påstå nogen slags udvisning, være sig gavntømmer, gærdehugst, brændsel eller tørv, da det alene beror på ejerens forgodtbefindende, om noget deraf efter omstændighederne kan forundes.

Tørv må han ej heller skære på gårdens grund, uden efter foregående udvisning og tilladelse; langt mindre må han sælge tørv.

§ 7. Hegnet om gårdens lod, skal han stedse holde i god stand, og dertil anvende de på gården værende stave, aflægge døde risgærder og ellers opkaste forsvarlige jordvolde med dobbelte grøfter, og samme beplante med pil, tjørn eller hassel, så at ingen døde risgærder behøves. Den pileplantning, som allerede er ved gårdens lod, eller som endnu til hegnets forbedring måtte foranstalles, må fæsteren bestandig holde vedlige, og for manglerne derpå stå til ansvar.

§ 8. Inderster må fæsteren ikke indtage, uden ejerens skriftlige tilladelse. Derimod tillades det, at fratrædende fæster Henrik Nielsens enke nyder frit husleje og aftægt på stedet, så længe hun lever, i overensstemmelse med afståelsesforretningen inden tinge, hvilket fæsteren således skal afgive og præstere til hende, upåklageligt i enhver henseende og uden nogen godtgørelse.

§ 9. Den i grevskabet indrettede brandforsikring med samme tillæg, skal fæsteren holde sig efterrettelig, og vedligeholde sin andel af byens brandskader. I øvrigt skal han som fæster fuldbyrde de pligter, som loven og anordningerne påbyder og befaler; efterlader han noget herudi eller af det som i dette fæstebrev er befalet foreskrevet, skal fæstet være forbrudt og han være pligtig at frasige gården efter lovlig omgang

Betaling af fæstet i Rigsbankdaler (Rbd):
Indfæstningspenge 250,00 Rbd.
Fogedpenge 25,00 Rbd.
Grevskabets brandkassefond 3,00 Rbd.
Afgift af gårdens hartkorn efter forordningen af 8. februar 1810 8,71 Rbd.

Tilsammen sedler og tegn 286,71 Rbd.
Skrives: To hundrede seks og firsindstyve rigsbankdaler, 71 skilling, sedler og tegn.

Til bekræftelse under min hånd og segl.
Bregentved, den 20. oktober 1841.
Underskrifter.

Læst i Grevskabet Bregentveds Birkeret den 29. oktober 1841 og tilført skøde og panteprotokollen Litra B
Underskrifter.

Ifølge forordningen af 24. juni 1840 § 17 anmærkes, at fæsteren fra 1. januar 1844 svarer gammelskat årlig 59 Rigsbankdaler 61 skilling sølv samt af ny hartkorn 7 tdr. 3 sk. 2 fk 2¼ alb.

Desuden andel i en fælles eng eller tørvemose, som for alle 12 brugere tilsammen for hartkorn 3 sk. 1 fk. 1¼ alb. Underskrevet af Bertelsen, forvalter ved Grevskabet Bregentved.

Transkriberet: Overdragelses forretning

Broder Severin Brorson, Hans Kongelige Majestæts Justitsråd, Byfoged, By og Landsskriver i Køge, Herredsfoged og Dommer i Bjeverskov Herred samt Birkedommer og Skriver i Gammel Kjøgegaard's Birk.

Gør vitterligt, at d. 13. august 1840 om formiddagen kl. 10 blev Bjeverskov Herredsret sat på Køge Rådstue og betjent af den ordinære herredsfoged og skriver, i overværelse af stokkemændene O. Seest, P. Bøstrop, C. Clausen og P. Hansen.

For retten mødte gmd., dannebrogsmænd Peder Andersen, Svansbjerg og gmd. Anders Sørensen, Hastrup, som fremlagde det til dem fremsendte udmeldelse af 4. juni 1840, hvis følge i overensstemmelse med tidligere forordningen af 8. juni 1787 foretaget synsforretning over en gård udflyttet af Hårlev By i Hårlev Sogn under Grevskabet Bregentved, Bjeverskov Herred til overlevering til nye fæster Søren Larsen, hvorfor den tidligere forretning er begæret at denne admitteredes afhjæmle samme.

Køge Raadstue og betjent af den ordrede herredsfoged og skriver, i overværelse af stokkemændene O. Seest, E. Clausen, G. Bøstrop og P. Hansen.

Fra forvalter Bertelsen på Statafgård var til retten indløbet skriftlig begæring om at indkalde 2 myndige og uvildige mænd udmeldte til at foretage det ved forordningen af 8. juni 1787 befalede syn over en gård udflyttet af Hårlev By i Hårlev Sogn under Grevskabet Bregentved, Bjeverskov Herred til overlevering til nye fæster Søren Larsen. I denne anledning udmeldte retten gmd. og dannebrogsmænd Peder Andersen, Svansbjerg og gmd. Anders Sørensen, Hastrup til vedkommende at foretage den forelagte forretning så redeligen og retfærdigen, de kunne.

I retten B. S. Brorson
Udskriftens rigtighed bekræftes B. S. Brorson.

Forevist i Bjeverskov Herredsret d. 13. august 1840 B. S. Brorson.

Den 4. august 1840 mødte 2 af retten udmeldte mænd gmd. og dannebrogsmænd

Peder Andersen, Svansbjerg og gmd. Anders Sørensen, Hastrup på den gård udflyttet af Hårlev By i Hårlev Sogn under Grevskabet Bregentved, som Henrik Nielsens enke forhen har haft i fæste. I overensstemmelse med forordningen af 8. juni 1787 skal foretages en årlig syns og taxationsforretning over gården med bygninger, besætning og inventarium, samt sæde- og foderkorn til efterretning med overlevering deraf til ny fæster Søren Larsen. Ved forretningen var tilstede foruden fratrædersken Ane Andreasdatter med laugsværge sognefoged og gmd. Hans Pedersen af Hårlev, tiltrædende fæster Søren Larsen. På det højgrevelige sagkundskab vegne mødte forvalter Bertelsen med Brodersen af Statafgården og i overværelse af disse blev forretningen foretaget som følger.

A. Gårdens bygninger

1. Stuelængen består af 12 fag, målt i fod, bygget af egetræsbindingsværk og fyrreovertømmer med klinede vægge og stråtag, indrettet fra vestre ende: 4 fag til køkken med skorsten og bageovn og 2½ fag vinduer, 3 fag til stue med 3 ½ fag vinduer, 3 fag til stue med 4 fag vinduer og 2 fag til kammer med 1 ½ fag vinduer. Denne længe som er forsynet med de fornødne beslagne døre, bræddegavle og bræddeloft over alle fagene, er i god stand uden mangler.

2. Den østre længe består af 12 fag, bygget af samme materiale som forrige indrettet fra nordre ende: 2 fag til stald, 2 fag til foderlo, 3 fag til stald, 3 fag til hørlade og 2 fag til portrum med port for. Denne længe som er forsynet med de fornødne beslagne døre, tilbygget en halmlo for nordre ende og sammenbygget med søndre længe, er i god stand uden mangler.

3. Den søndre længe består af 18 fag, bygget af samme materiale som forrige, indrettet fra østre ende: 5 fag til lade, 3 fag til lo, 4 fag til lade, 2 fag til portrum med port, 1 fag til foderlo og 3 fag til stald. Denne længe, som er forsynet med de fornødne beslagne døre og tækkede gavle i begge ender, er i god stand uden mangler.

4. Den vestre længe består af 14 fag, med 7 fag lade bygget af egetræsbindingsværk og fyrreovertømmer med klinede vægge og stråtag. Indrettet fra søndre ende: 4 fag til lade, 3 fag til lo, 2 fag til lade, 2 fag til huggehus, 2 fag til karlekammer og 1 fag til hummer. Denne længe, som er forsynet med de fornødne beslagne døre, sammenbygget med søndre ende og halmtækket og

halmdukket gavli i nordre ende, er i god stand uden mangler.

5. Til stuehuset er tilbygget 3 fag bygget af fyrretræsbindingsværk og -overtømmer, med klinede vægge og stråtag, indrettet med 2 fag til stue med 3 fag vinduer og 1 fag til køkken med skorsten og 1 fag vinduer. Samme udbygning, som er forsynet med de fornødne beslagne døre, en bræddegavl og bræddeloft over alle fagene samt bræddegulv under de 2 fag, er nyt opbygget, og i god fagmæssig stand.

B. Besætning og inventarium

1 rødskimlet hoppe,	8 år	50 Rbd.
1 rødskimlet hoppe,	16 år	24 Rbd.
1 sort hest	5 år	40 Rbd.
1 sortschimlet hoppe	2,5 år	40 Rbd.
1 rødskimlet hest	3,5 år	40 Rbd.
1 rødskimlet hest	1,5 år	20 Rbd.
1 sortbrun hest	7 år	20 Rbd.
1 sort hoppe	15 år	26 Rbd.
1 jernbeslagen vogn med fjællefading		50 Rbd.
1 jernbeslagen vogn med fjællefading		35 Rbd.
1 jernbeslagen vogn med små fjæller		26 Rbd.
1 jernplov med tilbehør		9 Rbd.
2 jernharver		8 Rbd.
1 ? (kan ikke læses)		1 Rbd.
2 skovslæder		4 Rbd.
2 par høstræk til fjællevogne		7 Rbd.
1 rejseseletøj		8 Rbd.
I alt		408 Rbd.

Denne besætning og inventarium anser vi for at være tilstrækkelig til gårdens og hoveriets efter egnens skik og brug.

C. Sæde og foderkorn

I gårdens jorder blev angivet at være udsået 6 tdr. hvede, 2,5 tdr. rug, 11 tdr. byg, 11 tdr. havre, 6 tdr. bælgæd og 1 lispund kløverfrø, hvilken udsæd vi skønner at være passende efter gårdens jordtilliggende. Af foderkorn vil medgå fra nu af indtil høsten ender 1,5 tdr. rug og 2 tdr. byg, som fandtes på gården.

At vi have foretaget forretning efter samvittighed og bedste skønnende.

Retten med vor ed bekræfte

Datum ut supra, 4. august 1840.

Peder Andersen, Anders Sørensen.

Imod denne forretning har de intet at indvende

Søren Larsen, Ane Andreasdatter med laugsværge Hans Pedersen.

Fremlagt i Bjeverskov Herredsret den 13. august 1840 B. S. Brorson

Efter at den fremlagte forretning og derpå ord til andet var aflagt for de mødende mænd i et og alt med erklæring, at den var udført efter samvittighed og bedste skøn og bekræftedes denne erklæring med ed på lovbefalet måde. B. S. Brorson

Således udstedes denne syns- og taxationsforretning in forma beskrevne, til bekræftelse under min hånd og mit hostrykte embedssegel. B. S. Brorson.

Forfatterens kommentar: Der er kun optalt dyr (heste) og materiel, der skal bruges til hoveri. Kvæg, svin, får, mv. er Grevskabet uvedkommende.

Transskriberet: Ophør af hoveri.

Ved overkommissionens kendelse af 20. september 1852 er hoveriet af indbemeldte gård afløst fra i maj 1853 at regne, imod et årligt vederlag af, alternativ under visse i kendelsen fastsatte betingelser, - enten 16 sk. eller 44 Rbd. der erlægges med halvdelen hvert år 1. maj og 1. november, foruden andel i omkostningerne til brændseltransporten til Hellested Hospital. Underskrevet: Rungstedlund, d. 6. november 1852.

Transskriberet: Bygningshjælp

Ifølge højgrevelig resolution af 28. marts 1854 er fæster Søren Larsen blevet udbetalt bygningshjælp af 200 Rbd. i anledning af en ved gården opført staldlænge på 15 fag muret vægge i stedet for gårdens vestre længe, som er nedbrudt; hvilket hermed anmærkes og tilstås af Permin, forvalter og Søren Larsen, fæster.

Endvidere er til fæsteren udbetalt, ifølge resolutionen 11. februar 1856, en bygningshjælp af 200 Rdl. for anskaffet egetømmer og øvrige materialer til gårdens østre længe på 16 fag, som er fuldt ombygget af nyt, hvilket hermed anmærkes af Lorenzen.

Ifølge højgrevelig ref. §6 Til sekretær Lorenzen af 6. april 1859 er fæsteren bleven udbetalt en bygningsgodtgørelse af 70 Rdl. I anledning af en ny ladelænges opførelse samme fæstegård, hvilket hermed anmeldes af Permin, forvalter.

År 1859 modtaget egetømmer til brønddække 4 Rdl.

